

Regeringskansliet
Ju2025/01730

Svar på remiss Nya regler om arv och testamente (SOU 2025:91)

Inledning

Härjedalens kommun har främst besvarat denna remiss utifrån vår verksamhet överförmyndarnämnden och hur det som kommit fram i utredningen kan antas påverka våra huvudmän och ställföreträdare.

Punkt 1: ställning till fråga om arvsrätt för kusiner

Vi håller med utredning till fullo att arvsrätt inte bör gälla kusiner. Vi anser att det tar för mycket både ekonomiskt och tidsmässigt i förhållande till vad det skulle ge för positiva effekter. I de flesta fall så finns det släktingar som går före kusiner i arvsledet och möjlighet finns att testamentera till kusiner ifall det vore testators vilja.

Det finns därmed genom testamente ett fullgott sätt att genom uttrycklig vilja kunna testamentera arv till kusiner. Det kommer annars medföra för mycket resurser och kostnader av samhället samt väntetider för att kunna genomgå processen med att eftersöka eventuella efterlevande i form av kusiner. Det anses inte försvarbart och alla de alla nackdelar som framgått i utredningen överskuggar de få fördelar som finns med att införa kusiner som arvsberättigade.

Det beaktas dock inte i betänkandet att det skulle komma att påverka kommunala verksamheter, vilket därför självfallet behöver nämnas av oss som arbetar inom sådan verksamhet.

Även om ökningen av arvskiften där det saknas närmare släktingar än kusiner antagligen inte blir enorm, kommer dessa ärenden i realiteten uppkomma om lagändringen träder i kraft. Den ökningen, oavsett storlek, kommer påverka överförmyndarnämndens verksamhet och kostnader. Saknas närmare släktingar än kusiner kan det handla om flera kusiner på två håll; att lokalisera dessa personer kommer i flera fall inte vara möjligt (man har inte alltid kontakt med sina kusiner och idag bor man i större utsträckning i annat land än där man föddes). Därmed kommer behovet av god man för bortavarande öka. Även om handläggningen på Överförmyndarnämnden i sig i ett ärende för bortavarande inte är konstant under de fem år personen har på sig att ge sig till känna och kräva sitt arv, handlar det ändå om arvskiften som i sig är ärenden av mer komplex art. Ärenden med arvskiften behöver därför som regel mer kvalificerad handläggningstid än övriga ärenden. Med tanke på att mängden arvtagare även kan komma att öka och vara svåra att få tag på kommer

handläggningstiden öka på ett inte obetydligt sätt. Det är också större risk att kusiner inte är kända förrän efter bouppteckningen är klar vilket förlänger preskriptionstiden till 10 år, då sådana arvtagare riskerar att inte kallade till förrättningen.

För överförmyndaren kommer det vidare bli större utmaning med bristen på gode män idag – allt färre är villiga att åta sig uppdrag som god man. Det kan därför komma att bli längre väntetider på hjälp i alla uppdrag, om fler personer kvalificerar sig för att få god man som i det här fallet, god man för bortavariande.

Det anses också vara svårt att genomföra och skulle medföra ökade kostnader och resurser för överförmyndare i landet med de tillfälliga godemän som kan antas behöva rekryteras för att företräda personer under en så pass lång tidsperiod, utan att det ens kanske i många fall inte kommer resultera i någonting. Det kommer också förlänga processen med att slutföra bouppteckningar och arvsskiftet.

Allmänna arvsfonden fyller en funktion i samhället. Det bör gå att reglera eller utöva mer tillsyn över hur medel betalas ut i stället för att minska deras uppdrag till förmån för att kusiner ska arva, om en av orsakerna är att det är för oreglerat/otydligt vad allmänna arvsfondens medel går till.

Punkt 2: ta ställning till om förlust av rätt att arva eller ta testamente bör gälla i fler fall

Vi anser liksom utredningen att arvsrätt bör begränsas gentemot förövaren ifall personen dömts för ett grovt brott mot en närstående som hen är arvsberättigad för.

Förlust att arva som bröstarvine anser vi bör gälla i fler fall, då det endast gäller om den arvsberättigade har tagit någon av livet av någon, och inte om man förorsakat allvarlig skada. En person bör kunna förlora sin arvsrätt om hen blir dömd för allvarlig brottslighet mot personen som utger arvet även om personen överlever.

Däremot utsläckning av arvsrätten känns som ett återupptagande av den bibliska arvsynen. Det är i vår uppfattning otidsenligt att barnbarn, barnbarnsbarn ska förlora rätten till arv för att en förälder begått ett brott mot arvlåtaren eller närstående till arvlåtaren. Vi anser därmed att ett barn eller barnbarn inte ska drabbas för dess förälders brottsliga gärning.

Punkt 3: Stärkt skydd för efterlevande sambo

Lagförslaget är en naturlig och nödvändig utveckling av arvsrätten. Vi vidhåller med utredningen om att skyddet för efterlevande sambo bör stärkas både för att skydda den aktuella individen, och framför allt eventuella minderåriga barn om efterlevande sambo ärver den del som annars gått till barnen. Detta kan medföra en trygghet för barnen genom att de exempelvis kan bo kvar och slippa flytta samt minska risken för att det blir stora ekonomiska förändringar i och med att en vuxen i hushållet går bort. Det blir också lättare för den kvarvarande föräldern att kunna fokusera på sig och barnet, samt för att minska risken för oro gällande flytt och ekonomin.

Däremot ser vi också svårigheterna och tillämpningsproblem i det då det exempelvis finns människor som bor tillsammans utan att vara ett par.

Frågeställningar som kan vara lämpliga att ha i åtanke kan exempelvis vara:

- ska det finnas olika kriterier för att kunna avgöra vilka som anses vara sambos för att kunna vara berättigad arv?
- räcker det att personerna bor tillsammans?
- ska personerna vara folkbokförda på bostaden båda två?
- ska personerna ha barn tillsammans?
- ska personerna ha varit sammanboende i ett visst antal år?

Träder lagförslaget i kraft behöver lagstiftarna vara medvetna om att det innebär ett visst utökat behov av resurser för handläggning inom åtminstone överförmyndarens verksamhet. Vi hanterar en hel del samtycken till arvskiften eftersom vi behöver vara involverade när det är en person som har ställföreträdare som har del i ett dödsbo. När det gäller arvskiften är det generellt mer kvalificerad handläggning än i övriga ärenden.

När efterlevande sambo avlider, kommer det bli än mer komplicerad och tidsödande handläggning i det skiftet. Det kan till exempel handla om att man måste beakta tidigare efterarvingar till den först avlidna sambon.

Det kommer helt enkelt bli fler komplicerade och långdragna arvskiften med tanke på att familjekonstellationer idag kan handla om särkullbarn på flera håll, det kan finnas efterarvingar till den avlidne sambons tidigare sambo som också måste tas i beaktande.

Vid arvsavstående till efterlevande sambo kommer det således krävas mer resurser och handläggning på Överförmyndarnämnden, det kommer bli längre, tidsödande utredningar eftersom det handlar om mer komplicerade arvskiften när vi även måste beakta konsekvenserna av ett avstående vad gäller exempelvis omräkning av laglotter och så vidare.

Efterlevande sambor kan även möjligen komma ha del i samma dödsbo som sina barn i större utsträckning än idag, vilket innebär att överförmyndarnämnden kommer behöva utfärda fler förordnanden om god man vid motstridiga intressen.

Sambos måste finnas med i bouppteckningen om lagändringen träder i kraft.

Punkt 4: Arvsavståenden

Vi vidhåller med utredningen att arvsavståenden ska antecknas i bouppteckningen. Det ska anges vem eller vilka av arvingarna som gjort ett arvsavstående och till förmån för vem arvingen avstått. Detta för att göra det mer klart och tydligt, och för att underlätta i processen kring bouppteckning och bodelning.

Nödvändigt att det blir ett lagkrav att arvsavstående upptecknas i bouppteckningen.

Vi anser att arvsavstående är av högst personlig karaktär, det vill säga inget en ställföreträdare ska kunna ansöka om hos överförmyndarnämnden. Paragraf 15:6 FB borde därför ändras i samband med övriga lagändringar. Endast i de fall huvudman är beslutsför och inte har förvaltare på delen bevaka rätt bör huvudmannen självmant kunna avstå arv inom ställföreträdarskapet. Huvudman skriver då självmant ett arvsavstående och

ställföreträdare skickar kännedomskopia av arvskiftet till överförmyndarnämnden

Punkt 5: Testamentesregister i offentlig regi

Vi vidhåller allt som framkommit i utredningen kring att ha ett testamentesregister i offentlig regi. Enligt den inkomna utredningen så är uppfattningen att det finns ett stort säkerhetstänkt, och att det ska kunna vara tillgängligt för alla. Detta skulle underlätta för alla parter och det blir svårare att tappa bort eller för obehöriga att kunna ändra testamentet. Den enda invändning vi har är att det fortsatt bör kunna finnas alternativ för personer som inte är digitala, och att de alternativen ska vara lika giltiga som digitala testamenteregister i offentlig regi. Viktigt att tänka på är vilka som ska kunna ha tillgång till testamentet i offentlig regi.

Ett statligt register för testamenten kan vara positivt för den enskilde. Det är lämpligt att det uttrycks i lagtexten att ställföreträdare såsom god man eller förvaltare inte har behörighet att lämna in testamente åt huvudmans vägnar. Testamente är en viljeförklaring av högst personlig karaktär, vilket således inte ska ingå i uppgifter som en ställföreträdare ska vara delaktig i eller påverka. Det är också i linje med att en ställföreträdare heller inte ska bevittna sin huvudmans testamente.

Även de som lever i digitalt utanförskap ska ha möjlighet att registrera ett testamente. Överförmyndarens verksamhet har samröre med flera av de personer som inte klarar av eller vill delta i ett digitalt samhälle. Det är onyanserat att tro att det handlar om en äldre generation som inte är digital, då det finns flera yngre som på grund av psykisk sjukdom eller på annat sätt står utanför samhället eller väljer bort att delta digitalt.

Vilken instans som ska ha ansvar för registrering av testamenten som blir upprättade skriftligen om lagförslaget träder i kraft behandlas inte grundligt i betänkandet.

Det nämns att Statens servicecenter kanske kan bli ansvariga för detta. Närmaste statligt servicecenter för den som bor i Bräcke tätort är i Östersund, 7 mil bort. Bor du i Funäsdalen ligger närmaste kontor 10 mil bort. Många av de som lever i digitalt utanförskap har också andra utmaningar; man har kanske inte möjlighet att ha egen bil. Kommunala kommunikationer är heller inte alltid lätt att anpassa sig till när man bor på landsbygden.

Möjligheten att upprätta ett testamente utan att registrera det kommer ju finnas kvar även om lagändringen träder i kraft, men om det demokratiska samhället ska upprätthållas bör även möjligheten att registrera det vara tillgängligt för alla. Efterfrågar därför en tydligare plan för hur man ska avhjälpa att personer som lever i digitalt utanförskap också får möjligheten att registrera sitt testamente.

Vi har en fundering över hur myndigheten ska kunna säkerställa att testamenten i originalhandlingar kommer dödsbodelägare tillhanda ifall det ska skickas till folkbokföringsadressen och att det exempelvis inte kommer bort i posthanteringen? Hur ska myndigheten kunna säkerställa att alla dödsbodelägare får ta del av testamentet?

Punkt 6: bedöma om ett testamente bör kunna upprättas digitalt

Utifrån det som framgått i utredningen så anser vi att testamente ska kunna upprättas digitalt. Vi anser att i ett modernt samhälle där det mesta fungerar att göra digitalt även bör innefatta att kunna upprätta ett testamente digitalt. Vi anser att det bör kunna leda till att fler tar möjligheten i akt att upprätta ett testamente, då det förmodas underlätta och effektivisera processen. Det ger också fler möjligheter till att kunna upplåta ett testamente då vi liksom utredningen anser att det ska finnas möjlighet att även fortsättningsvis kunna upplåta ett testamente skriftligen, men då det även ska finnas möjlighet till att kunna göra testamenten digitala.

Vi anser att både säkerhet och tillgänglighet har tagits i beaktande i utredningen. Ur säkerhetsmässig ståndpunkt så vore det en förutsättning att vittnena digitalt kan legitimerat sig när de är på plats med testamentorn när testamentet upprättas. Det finns numera digitala lösningar för att kunna legitimera sig digitalt på samma plats med andra, vilket också utredningen visar på.

Det behöver dock klargöras att det bör vara en enkel process att återkalla ett testamente ifall testator ändrar sig. Det behöver också framgå hur det ska gå till om man vill återkalla delar av ett testamente och om det är möjlighet, vad skillnaden mellan att återkalla delar- eller hela det digitala testamentet. Det bör också finnas sätt för en person att kunna återkalla ett digitalt testamente utan att behöva ta sig personligen till domstolen. Antingen att det kan återkallas på ett digitalt sätt, alternativt genom kontakt med Skatteverket genom att digitalt identifiera sig. Vi anser att det behöver klarläggas ifall det endast ska vara digitala testamenten som kommer att räknas, om det finns flera testamenten som är både digitalt och fysiskt och vilket testamente ska då räknas i första hand. Det bör vara det senaste upprättade testamentet oavsett om det är skriftligen eller digitalt. Ifall man vet att det ska finnas ett skriftligt testamente som upprättats senare än det digitala, och vad gäller om det testamente inte går att hitta. Ska fortfarande det digitala testamentet räknas i sin helhet i ett sådant scenario.

Punkt 7: ta ställning till om det ska införas skärpta krav på uppgifter i testamentet om testamentsvittnen

Förslag på skärpta krav är:

- att testamentsvittnen inte får vara påverkad av droger eller alkohol
- att testamentsvittnen ska godkännas som lämpliga genom ex. registerutdrag från polis och kronofogden
- att det ska framgå tillräcklig information för att kunna ta reda på vem testamentsvittnet är, ifall det finns behov av det vilket kan exempelvis vara fullständiga personuppgifter, sysselsättning, adress, kontaktuppgifter

Tillförlitligheten i att det är testator som skrivit testamentet kan faktiskt öka, under förutsättning att testamentet måste bevittnas med digital underskrift i samband med att testator skriver under.

Eftersom det inte finns något uttryckligt krav på exempelvis kontaktuppgifter för vittnena med fysisk underskrift, kan det i dag i många fall inte vara möjligt att få kontakt med vittnena och höra om de var på plats vid tillfället för testators underskrift.

Överförmyndarnämnden bör också ha tillgång till testamentsregistret och därför skrivas med i aktuell paragraf som behörig eftersom vi hanterar arvskiften där det kan komma att bli nödvändigt att beställa ut detta för vår utredning, exempelvis säkerställa att testamente som lämnats in är det som registrerats. Det bör ingå i tillsynsuppdraget.

Punkt 8: ta ställning till hur reglerna för nödtestamenten kan moderniseras

Vi ställer oss försiktigt positiv till att man kan upprätta nödtestamente på andra sätt än de gängse. Folk idag har inte penna och papper nära till hands på samma sätt som man haft tidigare, däremot har man oftast en telefon med sig – därav finns det en nytta i att kunna använda andra sätt att uttrycka sitt nödtestamente.

Det finns dock farhågor vad gäller möjligheterna att skapa fabricerade nödtestamenten som inte kommer gå att särskilja från ett äkta. Det bör därför bli merarbete som ställer högre tekniska krav för att säkerställa att meddelandet som spelats in/skrivits digitalt faktiskt kommer från personen nödtestamentet och inte är producerat, i de fall man misstänker att det kan handla om ett oäkta testamente.

Punkt 9: Lämna nödvändiga författningsförslag

Vi har ej några författningsförslag.